

Sisäministeriön selvitys eduskunnan hallintovaliokunnalle sen mietinnössä HaVM 5/2017 vp esiin nostamista sisäisen turvallisuuden kehittämiskohteista

Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä

Hallintovaliokunta

10.11.2020

Esityksen sisältö

- Yleistä
- Sektorikohtainen tarkastelu
- Muut valiokunnan huomiot 2017
- Sisäisen turvallisuuden selonteko 2021

Yleistä

- Selonteossa resurssit olivat keskeisin kysymys - sisäisen turvallisuuden palvelujärjestelmään kohdistui 2010-luvun alussa samat sopeuttamisvelvoitteet kuin muihinkin julkisiin menoihin
- Turvallisuustilanne Suomessa oli tilastojen valossa tuolloinkin varsin hyvä ja kehitys oli pitkällä aikavälillä tarkasteltuna myönteistä
- Kuitenkin:
 - Suomessa oli jo entuudestaan hyvin niukat sisäisen turvallisuuden viranomaisresurssit
 - turvallisuusympäristön muutos: arki ehkä turvallisempaa, mutta äkillisten ja paljon voimavaroja vievien tilanteiden todennäköisyys jatkoi kasvuaan
 - » kansainvälinen terrorismi, laajamittainen maahantulo, muut laajat häiriöt (kuten pandemia)
 - niukoilla resursseilla saatiin arjen tilanteissakin vain tyydyttävä tulos
 - » hälytysvaste, rikosten selvittäminen ja koko rikosprosessiketju

Yleistä

- Edellisen selonteon jälkeisten kehittämistoimien tavoitteena:
 - lisätä viranomaisten valmiutta ja kykyä toimia erilaisissa häiriötilanteissa
 - » henkilöstövoimavarat, kalustohankinnat
 - kehittää kansallista turvallisuutta uhkaavien tekojen ja tapahtumien tunnistamista sekä niiden ennalta estämistä
 - » tiedustelulainsäädännöt ja niihin liittyvät yhteistyörakenteet
 - kohdistaa voimavaroja keskeisimpiin arjen turvallisuuden haasteisiin
 - » mm. uudet ilmiöt, harva-alueet
 - yleisen resurssitason nousujohteinen kehittäminen

Valiokunnan huomiot sektorikohtaisesti

Poliisitoiminta

- Poliisimiesten määrää nostetaan 7500 htv:een vuoteen 2022 mennessä. Tavoitteena 7850 htv:tta vuoteen 2025 mennessä.
 - vuodesta 2017 yhteensä 130 htv:n lisäys vuoteen 2019, v. 2020 arvio noin 7390 htv
 - vuonna 2021 lisätään 68 htv, joista 30 kohdennetaan harva-alueille
- Suorituskyky säilynyt ennallaan ja osin parantunut hieman: hälytysvaste, rikosten selvitystaso
 - tutkinta-ajat pidentyneet edelleen, perinteisen liikennevalvonnan tavoitteita jouduttu laskemaan
- HO:ssa useita poliisin toimintaa liittyviä kirjauksia, joita toteutetaan parhaillaan
 - voimavarojen lisääminen rikosvastuun toteuttamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi
 - läsnäolon lisääminen heikon palvelutason alueilla
 - rahanpesun ja terrorismin, verkkorikollisuuden, järjestelmällisen häirinnän, uhkailun ja maalittamisen sekä ihmiskaupan torjunnan resurssit

Suojelupoliisi

- Siviilitiedustelulainsäädäntö tuli voimaan 1.6.2019
- Kehittämistoimet keskittyneet uuden lainsäädännön mukaisten toimivaltuuksien käyttöönottoon liittyen
- Resursseja lisätty tuntuvasti; vuosien 2016 ja 2020 välillä henkilöstömäärä on kasvanut n. 200 htv:lla
- Kehittämistoimet jatkuvat edelleen, painopisteenä ollut SSK-hanke, jolla on nykyaikaistettu operatiivisia järjestelmiä ja niihin liittyviä toimintamalleja.

Rajavartiolaitos

- Itärajan valvontaa vahvennettiin vuosina 2015-2018 yhteensä 80 htv:llä
 - lisärahoitusta kohdennettu myös eurooppalaisen raja- ja merivartioston edellyttämiin velvoitteisiin
- Kaluston suorituskykyä edistetty merkittävästi
 - kahdelle uudelle ulkovartiolaivalle esitetty tilausvaltuutta ja 120 M€ määrärahaa (LTAE VII/2020)
 - maa- ja merirajan valvontajärjestelmän uudistamishanke on käynnissä, myös muuta kalustoa kehitetty ja korjausvelkaa purettu
- Kriisivalmiutta kehitetty niin toiminnallisesti kuin lainsäädännöllisesti
 - koronapandemian edellyttämät nopeat muutokset toiminnassa testasivat viranomaisten ja erityisesti rajavartiolaitoksen muutoskykyä, tehtävästä suoriuduttiin

Pelastustoimi ja hätäkeskuslaitos

- Pelastustoimen merkittävin uudistus on järjestämisen siirtäminen kunnilta hyvinvointialueille.
 - erityisenä huomion kohteena turvallisuuden parantuminen, palveluiden saatavuus sekä uusiin turvallisuusuuhkiin varautuminen ja turvallisuuden tunne
 - valtion ohjausta kehitetään tukemaan tavoitteita
- Hätäkeskuslaitoksen keskeisin tähänastinen kehittämistoimi on ollut uusi hätäkeskustietojärjestelmä ERICA, joka otettiin käyttöön vuoden 2019 aikana. Palvelutaso on tämän myötä kyetty säilyttämään entisellään.
- Henkilöstömäärä on jatkanut laskuaan, mutta koulutusmääriä on lisätty tavoitteena kääntää kehitys jälleen noususuuntaiseksi. Koulutusmäärien lisäykset näkyvät henkilötyövuosissa vasta vuodesta 2021 alkaen.

Muut valiokunnan huomiot

Laajamittainen maahantulo

- Varautumista ja siihen liittyvää yhteistoimintaa on kehitetty merkittävästi vuoden 2016 jälkeen, myös lainsäädäntöä ja sen toimivuutta on selvitetty
- Maahanmuuttovirastoon on perustettu pysyvät valtakunnallinen tilannekeskus ja turvapaikanhakijoiden ennuste- ja ennakointitoimintaa on kehitetty SM:n hallinnonalalla
- Turvapaikkaprosessissa vuosina 2015-2016 ilmenneitä laadullisia ongelmia on selvitetty sekä sisäisesti että ulkopuolisten toimijoiden johdolla, ja niihin on puututtu. Tilanne on viivästyttänyt tuolloin tulleiden hakijoiden prosessia.
 - Tilanne on nyt paranemassa ja heinäkuun 2018 jälkeen tulleet uudet hakemukset on käsitelty lakisääteisessä kuuden kuukauden tavoiteajassa
- Suomi käy aktiivisesti neuvotteluja keskeisten lähtömaiden kanssa avustetun paluun ja palautusten edistämiseksi

Terrorismi, ääriliikkeet ja viharikokset

- Terrorismin torjunnan strategia 2018-2021
 - 31 poikkihallinnollista toimenpidettä, painopiste ennalta ehkäisyssä
 - terrorismin uhkataso pysynyt samana vuodesta 2017
 - SUPO, KRP ja paikallispoliisi: yhteinen toimintamalli vihjeiden käsittelyssä ja ennalta estävässä työssä
- Kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi 2019
 - kansainvälisesti korkeatasoiseksi arvioitu kokonaisuus
- Viharikosten ja –puheen torjumiseksi useita poikkihallinnollisia hankkeita, lisäksi panostettu rikostutkinnan osaamiseen ja voimavaroihin

Järjestäytynyt rikollisuus

- Järjestäytyneen rikollisuuden osalta tilannekuva on pysynyt aiemman kaltaisena ja trendi vaikuttaa jatkuvan kansainvälistymisen ja ammattimaistumisen suuntaan
- Laittomasti maassa oleskelevilla henkilöillä ei toistaiseksi ole ollut merkittävää roolia järjestäytyneen rikollisuuden kokonaiskuvassa, tilannetta seurataan
- Poliisi on yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kehittänyt ns. exit-toimintaa, joka edistää henkilöiden irtautumista järjestäytyneestä rikollisuudesta
- järjestäytyneen rikollisuuden ja sen kasvualustojen torjunnan laaja-alaista yhteistyötä kehitetään osana sisäisen turvallisuuden poikkihallinnollista painopistetyötä vuodesta 2020 alkaen, työ jatkaa edellisen JR-strategian työtä ja tavoitteita

Hybridi-, kyber- ja muut uudet uhat

- Hybridiuhkien osalta yhteistyö- ja toimintamalleja on kehitetty ja lainsäädäntöä on tarkistettu
- Erityisesti epäselvissä tilanteissa korostuvaa viranomaisviestinnän suorituskykyä on järjestelmällisesti kehitetty niin, että sillä pystytään vastaamaan hybriditoimintaan liittyvään informaatiovaikuttamiseen
 - korkea turvallisuuden tunne kaikissa väestöryhmissä suojaa osaltaan ja tähän liittyen on käynnistetty kehittämistoimenpiteitä laajassa yhteistyössä
- Vieraiden valtioiden harjoittaman kybervakoilun ja –häirinnän torjunnasta vastaa Suojelupoliisi, joka uusien toimivaltuuksien myötä pystyy vastaamaan ilmiöön kokonaisvaltaisemmin ja Keskusrikospoliisiin on perustettu vuonna 2015 kyberrikostorjuntakeskus

Sisäisen turvallisuuden selonteko 2021

Keskeiset valmisteluperiaatteet

- laaja-alaisuus ja poikkihallinnollisuus
 - *sisäisen turvallisuuden* selonteko – ei pelkästään SM-viranomaiset ja/tai resurssit
 - huomioidaan HaVM 5/2017 täysimääräisesti
- ihmislähtöisyys
 - mikä on sisäisen turvallisuuden ja palvelujen tilanne sekä niiden kehitysnäkymät *ihmisten ja yhteiskunnan* näkökulmasta
 - eri väestöryhmät, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät
- tulevaisuusorientaatio
 - miten sisäinen turvallisuus kehittyy osana laajempia yhteiskunnallisia kehityskulkuja
 - tunnistetaan yhtä lailla niin myönteiset, kielteiset kuin epävarmat lopputulemat
 - ⇔ ei vain "kauhukuvat" tai negatiiviset kehitykset

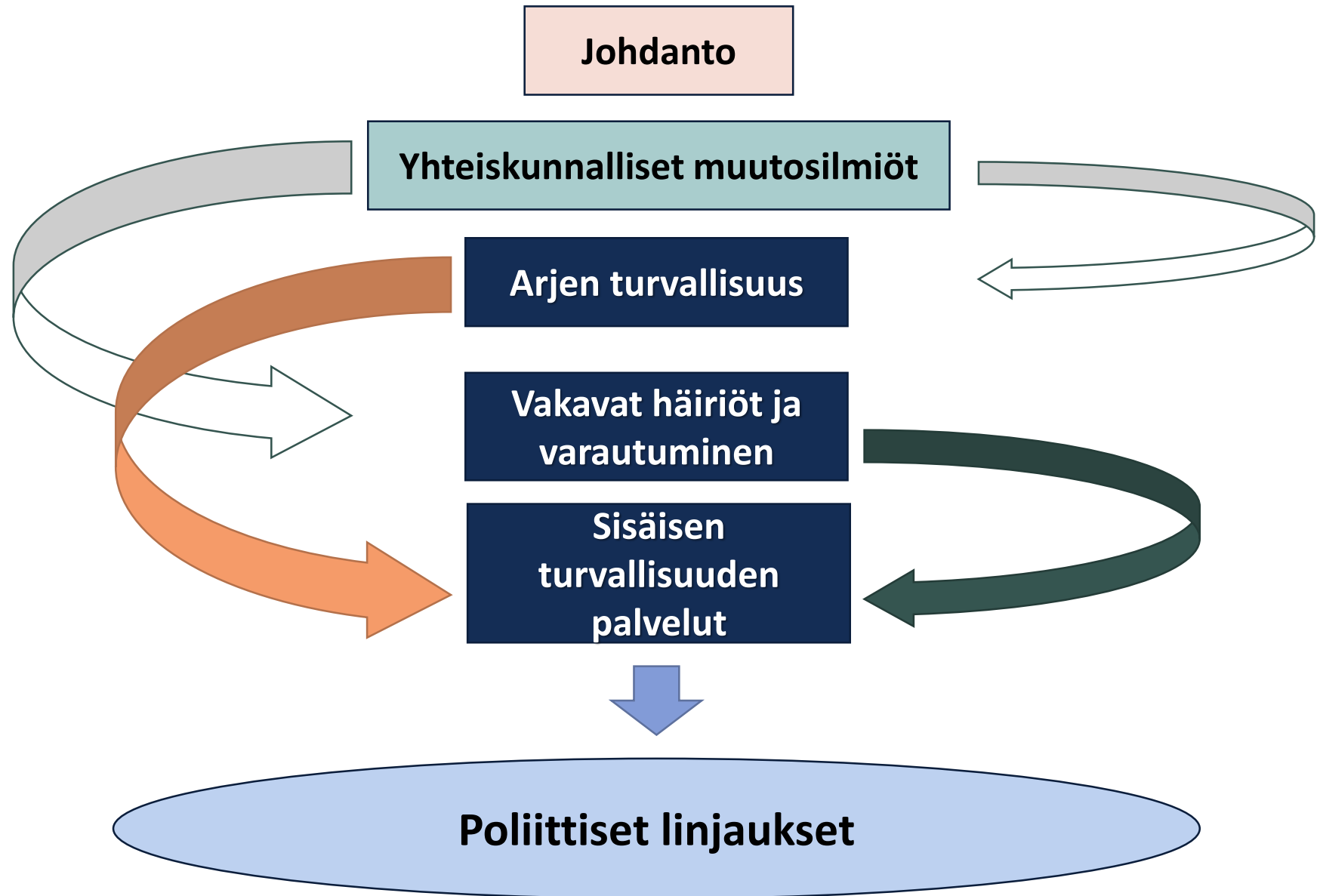
Mitä sisäinen turvallisuus on?

- **Ihmis- ja perusoikeuslähtöisyys: sisäinen turvallisuus on keskeisimpien oikeuksien turvaamista *ja* edistämistä**
 - oikeus henkeen ja terveyteen, sananvapaus, omaisuuden suoja, yhdenvertaisuus lain edessä, jne.
 - sekä näitä oikeuksia vaarantaviin tapahtumiin puuttuminen että niiden ennaltaehkäisy
- **Sisäinen turvallisuus on henkilökohtaista**
 - se, mikä riski meillä on kohdata erilaisia tapaturmia, onnettomuuksia tai rikoksia riippuu siitä, keitä olemme – ei ole olemassa yhtä "meidän turvallisuutta"
 - » ikä, sukupuoli, alkuperä, äidinkieli, asuinpaikka, koulutus, sosioekonominen asema, jne.
 - erot eri väestöryhmien välillä varsin suuria ja tietyt uhat kasautuvat tietyille ryhmille
- **Turvallisuuden tunne on yhtä tärkeää kuin objektiivisesti mitattava turvallisuus**
 - pelkomme ohjaavat käytöstämme ja vaikuttavat siihen, miten voimme nauttia perus- ja ihmisoikeuksistamme – riippumatta siitä, miten todennäköisiä niiden taustalla olevat uhat ovat
 - myös tässä isoja eroja eri ihmisten välillä
 - monet "uudet uhat" – ekstremismi, informaatiovaikuttaminen, polarisaatio – käyttävät pelkoja hyväkseen

Selonteon jäsenitys

Keskeisiä muutosvoimia

- ikääntyminen
- kaupungistuminen
- jatkuva teknologinen kehitys
- arjen kokemusten eriytyminen ja väestön eriarvoistuminen
- ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen
- talouden murros
- demokratian ja osallistumistapojen muutos

Pitkän aikavälin resurssit ja viranomaistoiminnan kehittäminen

- *Selkeä ajallinen tarkastelujakso, josta puhutaan*
 - 2020-2030
 - *Kokonaisvaltainen tulevaisuuskuva*
 - ei vain hallinnonalan vuokratilustannusten nousu tai tarvittavat kalustohankinnat...
 - ... vaan, mihin sisäinen turvallisuus on menossa osana laajempaa yhteiskunnallista kehitystä
 - *Tasapainoinen tarkastelu*
 - tunnistetaan muutosvoimista sekä positiiviset, negatiiviset että neutraalit vaikutukset sisäiselle turvallisuudelle
 - *Parhaaseen mahdolliseen tietoon perustuvat, mahdollisimman tarkat arviot vaikutuksista*
 - miten muutosten odotetaan vaikuttavan palveluiden kysyntään tai palvelujen tuottamiseen
- *Sisäisen turvallisuuden palveluiden pitkän aikavälin resurssisuunnitelma perustuu avoimelle, kokonaisvaltaiselle ja oikeasuhtaiselle arviolle palvelujen tarpeesta, niiden tuottamisesta ja niiden merkityksestä vuoden 2030 Suomessa.*

Aikataulu

- selonteko valmis vuodenvaihteessa 2020-21
 - annetaan eduskunnalle viimeistään vuoden 2021 kevätistuntokauden alussa
- virkamiesvalmistelu on pitkällä, poliittinen käsittely käynnissä
 - oikeusvaltion ja sisäisen turvallisuuden ministerityöryhmä
 - parlamentaarinen seurantaryhmä
- viime aikoina paljon erilaisia kuulemisia sekä lausuntopyyntöjä
 - kolmas sektori ja muut yhteisöt
 - sisäisen turvallisuuden kansallisen yhteistyöryhmän jäsenorganisaatiot

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
kirjaamo@intermin.fi